

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju obrađena je jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Vlasnik televizije Pink, Željko Mitrović, najavio je početkom avgusta da će sa programa u svih pet zemalja gde ova kompanija ima TV stanice (Srbija, Makedonija, Slovenija, BiH i Crna Gora), skinuti hrvatsku muziku, filmove i turističke reklame. Najava je usledila nakon što je u Hrvatskoj objavljen oglas za prodaju Mitrovićeve jahte na aukciji 17. avgusta u Dubrovniku. Da podsetimo, hrvatska carina zaplenila je jahtu u septembru prošle godine, kada je iz crnogorskih uplovljavala u hrvatske vode, uz pozivanje na povrede carinskih propisa, a Mitrović je povodom odluka hrvatskih vlasti uložio žalbu. Ono što je, međutim, izazvalo posebne reakcije javnosti je Mitrovićeva izjava da se sve ove godine trudio da unapređuje međususedske odnose Hrvatske i Srbije „favorizovanjem hrvatske muzike, kinematografije i hrvatskih investicija u zemljama bivše Jugoslavije“. Mitrović je najavio da će Upravni odbor njegove kompanije raspravljati o „ukidanju hrvatske muzike i kinematografije u svih pet zemalja u kojima Pink ima svoju televiziju i posebnoj brizi za kontrolu kvaliteta hrvatskih proizvoda u zemljama van Hrvatske“. Takođe, saopštio je da je zabranio reklamiranje hrvatskog turizma na svojim kanalima, kao i da „više nikada neće biti u prilici da zataškava incidente i neprijatnosti koje srpski, bosanski i crnogorski državljani doživljavaju na letovanju u Hrvatskoj“. Povodom Mitrovićeve izjave reagovala su novinarska udruženja. Nino Brajović, generalni sekretar UNS-a, izjavio je da posao medija nije da zataškava bilo čije napade ili da nekoga nekritički promovise, te upitao da li Mitrovićeva izjava znači da će nastaviti da prećutkuje ako mu Hrvatska vrati jahtu. Mediji su preneli da je reagovalo i Ministarstvo inostranih poslova Hrvatske, te imajući u vidu činjenicu da se Pink koristi nacionalnom frekvencijom Srbije, od nadležnih tela u Srbiji zatražilo hitno delovanje u skladu sa svim zakonskim propisima, kako bi se dalje objavljivanje negativnih i neutemeljenih sadržaja o Hrvatskoj, njenim institucijama i hrvatskim kompanijama u programu TV Pink, što pre prekinulo. Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva dostavilo je Republičkoj radiodifuznoj agenciji informaciju o primedbama iz Hrvatske, a Savet RRA, saopštio je da „sa posebnom pažnjom prati program televizije Pink u vezi sa slučajem koji je nastao nakon izjava vlasnika televizije, Željka Mitrovića.“ Ovakvo praćenje nije, međutim, dovelo do izricanja bilo kakvih mera.

Incident sa Mitrovićevom reakcijom na najavljenju aukcijsku prodaju njegove zaplenjene jahte u Hrvatskoj, dao je priliku mnogima da ukazuju na manjkavosti medijskog sistema u Srbiji, koji navodno ne daje adekvatne mehanizme kojima bi se sprečavala zloupotreba frekvencija, kao nacionalnog dobra, u privatne svrhe vlasnika medija. No, da li je baš tako? Podsetimo, Zakonom o radiodifuziji ustanovljena su načela regulisanja odnosa u ovoj oblasti, među kojima su i načela slobode, profesionalizma i nezavisnosti, zabrane svakog oblika cenzure ili uticaja na rad radiodifuznih javnih glasila, sve u cilju garancije njihove nezavisnosti, nezavisnosti njihovih redakcija i novinara. Zakon takođe insistira na punoj afirmaciji građanskih prava i sloboda, a posebno slobode izražavanja i pluralizma mišljenja. Nažalost, čak ni na nivou internih kodeksa unutar samih medija, ne postoje pravila kojima se garantuje nezavisnost redakcija i novinara u odnosu na vlasnike medija i njihove privatne interese. Ali je zato, sa druge strane, nesporno da RRA, u skladu sa odredbom člana 8. stav 2. tačka 3) Zakona o radiodifuziji, jeste nadležna da preduzima mere u cilju sprečavanja emitovanja programa koji sadrže informacije kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica, zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja određenoj naciji ili etničkoj grupi. Takođe, u skladu sa članom 13. Zakona, RRA je nadležna da vrši nadzor nad radom emitera. U vršenju nadzora, RRA je dužna da se posebno stara o tome da emiteri u svemu poštuju uslove pod kojima im je izdata dozvola, naročito u pogledu opštih programskih standarda propisanih zakonom. Podsećamo, jedan od programskih standarda propisanih zakonom je i onaj shodno kome su emiteri dužni da obezbede slobodno, potpuno i blagovremeno informisanje građana, što tendenciozno informisanje, shodno privatnim interesima vlasnika medija, svakako nije. Takođe i često kritikovani Kodeks ponašanja emitera („Službeni glasnik RS“, br. 63/2007), sadrži određene odredbe koje bi mogle biti primenjive na ovakvu praksu. Konkretno, u svom uputstvu koje se tiče opštih programskih standarda u informativnom programu i programu političkih aktuelnosti, RRA predviđa da su emiteri dužni da obezbede da se svako stanovište predstavi na minimalno objektivan način (bez malicioznih montaža, umetnutih komentara i slično). Takođe, shodno Kodeksu, pravo na nezavisnu uređivačku politiku, podrazumeva i obavezu nepristrasnosti u izveštavanju, što opet pretpostavlja jasno odvajanje činjeničnog izveštavanja od stava, mišljenja ili komentara, te staranje o tome da lično uverenje i mišljenje urednika ne utiču diskriminatorno na izbor teme i način njenog predstavljanja. Podsetimo, Željko Mitrović je pored toga što je vlasnik, i odgovorni urednik Televizije Pink. Takođe, Kodeks zabranjuje emiterima namerno prikrivanje informacija od javnog interesa. Iz izjava Željka Mitrovića moglo bi se zaključiti da je takvog, namernog prikrivanja informacija od javnog interesa, na programu televizije koju uređuje, bilo. Na posletku, Kodeks sadrži i generalnu zabranu diskriminacije, između ostalog i na osnovu etničke ili nacionalne pripadnosti.

2.2. Krajem avgusta Telekom Srbija saopštio je da je postao vlasnik 51 odsto kompanije HD WIN, osnivača četiri TV kanala Arena Sport, dokapitalizacijom vrednom 7,7 miliona evra. Akvizicijom, kako se navodi u saopštenju, Telekom Srbija postaje prvi telekomunikacioni operater u Srbiji koji će pored distribucije imati značajnu ulogu i u proizvodnji multimedijalnih sadržaja. Nekako istovremeno, mediji su preneli i da bi deo Televizije Pink uskoro mogao da pređe u ruke jednog od vlasnika SBB-a, investicionog fonda „Mid Europa partners“. Kako kažu iz Televizije Pink, sa „Mid Europa partners“ započeli su pregovore o prodaji. SBB je najjači srpski kablovski i satelitski DTH operator. Shodno podacima iz Agencije za privredne registre, vlasnik SBB-a je Adria Cable B.V. iz Amstelveen-a u Holandiji. Međutim, na Internet prezentaciji investicionog fonda Mid Europa Partners, zaista se navodi da je ovaj fond, u junu 2007. godine, predvodio konzorcijum investitora koji je preuzeo 100% vlasništva u SBB-u. Koliko je učešće Mid Europa Partners-a u SBB-u u ovom trenutku, nije poznato.

Zakon o radiodifuziji sadrži odredbe koje se odnose na medijsku koncentraciju, kao i na unakrsno medijsko vlasništvo, ali ne i odredbe koje se odnose na vertikalnu integraciju, odnosno istovremeno učešće na različitim tržištima od značaja za medijsku produkciju i distribuciju, uključujući i tržišta oglašavanja, distribucije štampe i elektronskih komunikacija. Ulazak u medijsko vlasništvo operatora najveće kablovske i najveće satelitske DTH mreže u Srbiji (SBB), kao i operatora najveće IPTV mreže (Telekom Srbija), nužno postavlja pitanja koja se tiču kreiranja mogućih uskih grla u distribuciji medijskih sadržaja, kroz favorizaciju sopstvenih sadržaja u odnosu na sadržaje drugih učesnika na medijskom tržištu. Sa pozicija Zakona o radiodifuziji, kakav je trenutno na snazi, sprovedena transakcija (u slučaju Telekoma Srbija) i najavljena (u slučaju SBB-a), ne predstavljaju nedozvoljenu medijsku koncentraciju. U Srbiji je svojevremeno bilo rađeno na posebnom Zakonu o medijskoj koncentraciji, ali on, iako je o Nacrtu vođena i javna rasprava, nikada nije došao pred Skupštinu. Istini za volju, ni taj Nacrt nije tretirao vertikalnu integraciju između operatora mreža elektronskih komunikacija i medija. Rizike vertikalne integracije, makar po u ovom trenutku dostupnim podacima, zanemaruje i Nacrt buduće medijske strategije Srbije. Stvaranje novih uskih grla za slobodan protok informacija i mišljenja koji vertikalna integracija može predstavljati, u ovom trenutku ostaje pitanje isključivo u nadležnosti Republičke agencije za elektronske komunikacije, nadležne da obezbeđuje razvoj konkurencije u oblasti elektronskih komunikacija i Komisije za zaštitu konkurencije, nadležne da sprečava restriktivne sporazume, između ostalog i one, kojima se dele tržišta ili primenjuju nejednaki uslovi poslovanja na iste poslove u odnosu na različite učesnike na tržištu. Da li će to biti i dovoljno da se obezbedi slobodan protok informacija i ravnopravni uslovi poslovanja za sve medije, ostaje da se vidi.

3. Zakon o elektronskim komunikacijama

3.1. Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva, u skladu sa sugestijom Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, produžilo je vreme trajanja javnih konsultacija o Predlogu pravilnika o tehničkim zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama do 11. avgusta 2011. godine. Nakon okončanja javnih konsultacija, tekst Pravilnika do datuma zaključenja ovog izveštaja, nije usvojen.

O rizicima koje donosi tekst Predloga pravilnika o tehničkim zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama, pisali smo u svom prethodnom izveštaju. Podsećamo, inicijalno je bilo predviđeno da javne konsultacije traju do 4. avgusta. Pravilnik bi trebalo da predstavlja konkretizaciju odredbe Zakona o elektronskim komunikacijama kojom je predviđeno da su operatori elektronskih komunikacija dužni da omoguće zakonito presretanje komunikacija. Tokom javnih konsultacija, zamerke na Predlog pravilnika ticale su se pre svega činjenice da njegov tekst zapravo i ne specificira tehničke zahteve za uređaje i opremu, što bi trebalo da bude slučaj, već naprotiv, pravo na propisivanje funkcionalne specifikacije opreme, uređaja i programske podrške prenosi na Bezbednosno-informativnu agenciju, čime se izlazi izvan okvira propisanog Zakonom o elektronskim komunikacijama. Pravilnik je posebno interesantan za medije, budući da bi njegova zloupotreba kompromitovala zakonom priznato pravo na zaštitu novinarskih izvora. Produžavanje javnih konsultacija dalo je mogućnost zainteresovanim da iznesu svoje primedbe na tekst. Ono što međutim zabrinjava, jeste da ministarstvo, nakon okončanja javnih konsultacija, nije saopštilo koje je od primedbi iznetih tokom konsultacija uvažilo, zbog čega je krajnje neizvesno u kakvom tekstu i kada će ovaj važan Pravilnik biti usvojen.